

NOU 2009:18 Rett til læring

HØRINGSUTTAELSE FRA FYLKESMANNEN I AUST-AGDER

NOU 2009:18 Rett til læring

HØRINGSUTTALELSE FRA FYLKESMANNEN I AUST-AGDER

Fylkesmannen i Aust-Agder har lest NOU 2009:18 Rett til læring med stor interesse. Vi har vurdert innholdet opp mot mandatet og vår kunnskap om utdanningssektoren gjennom tilsyn, klagesaksbehandling, informasjon og veiledning - og kontakten vi ellers har med kommunesektoren, brukere og de faglige støttesystemene.

Utredningen er svært omfattende og har over 60 forslag. Vi har derfor valgt å avgrense vår uttalelse til noen hovedpunkter.

Utredningen med vedlegg inneholder mye god informasjon, og det er i tillegg mange nyttige henvisninger til andre dokumenter. Utvalget har gjennomført et stort og viktig arbeid, som vi mener kan bidra til å kvalitetssikre tilbudene i barnehager og skoler. Fylkesmannen mener at utvalget har lyktes i å bringe frem et bredt og godt kunnskapsgrunnlag for å kunne gi råd om tiltak. Utvalget peker imidlertid selv på at det finnes områder som bør utredes nærmere. Vi vil støtte utvalget i dette.

Utvalget fikk et stort og bredt mandat. Utvalget skulle ha et hovedfokus rettet mot sikring av læringsmulighetene for barn, unge og voksne med særskilte behov. Fylkesmannen mener utvalget har fulgt opp mandatet og hatt et nødvendig og stort fokus på å kvalitetssikre og forbedre den ordinære tilpassede opplæringen slik at flere barn og unge kan ivaretas innenfor de ordinære tilbudene i barnehager og skoler. Vi peker imidlertid på at barn og unge som har et stort og sammensatt hjelpebehov, ikke har fått tilsvarende oppmerksomhet i utvalgets forslag til tiltak.

HOVEDKONKLUSJON, HOVEDPROBLEMSTILLINGER, HOVEDUTFORDRINGER OG STRATEGIER

Hovedkonklusjonen

I innledningen til del III (s.151) står det: ” Utvalgets hovedkonklusjon er at forbedring av de allmenne ordningene er det viktigste grepet overfor barn, unge og voksne med særskilte behov.”

Fylkesmannen gir sin tilslutning til at det er viktig å styrke de allmenne ordningene, men som hovedkonklusjon gjelder det etter vår vurdering i hovedsak for barn, unge og voksne med moderate og temporære behov for bistand. For barn og unge og voksne med store og særskilte bistandsbehov er dette viktig, men etter vår vurdering ikke tilstrekkelig.

4 hovedutfordringer (s. 152)

Utvalget sier på s. 152 at de har identifisert 4 hovedutfordringer som sammen og hver for seg må løses – for å bidra til å sikre at barnehager og skoler kan gi gode tilbud til *alle* barn og unge.

1. Tendensen til ensretting og mangel på hensyn til mangfoldet blant dem som får opplæring
2. Ulike oppfatninger av regelverket
3. Mangel på samordning og samordningskompetanse
4. Forhold knyttet til den spesialpedagogiske innsatsen. (Her nevnes bl.a. omfanget og økningen av vedtak om spesialundervisning - særlig på ungdomstrinnet, ”gråsoner”-elever, omfanget av gutter som får spesialundervisning og utstrakt bruk av assistenter)

Fylkesmannen støtter utvalget i at dette er utfordringer som det er viktig å møte med tiltak.

Vi vil imidlertid understreke at punkt 3 er særlig viktig for gruppen som har store behov for hjelpetiltak.

Utvalget nevner så noen virkemidler for å møte disse utfordringene: Kompetansetiltak, kulturbygging, faglige normer og rutiner, juridiske bestemmelser gjennom lov og forskrifter, organisatoriske tiltak og økonomiske insentiver eller omfordeling av ressurser.

De ulike virkemidlene kommenterer vi under de konkrete forslagene.

3 hovedpoeng/hovedproblemstillinger

Utvalget peker på s. 153 på noen hovedproblemstillinger.

1. Det er viktig å øke kvaliteten på den ordinære tilpassede opplæringen for å redusere behovet for ekstra tiltak og for særskilte tiltak som spesialundervisning.
2. Regelverkets intensjoner må i større grad etterleves. Det er ulik forståelse og praktisering av regelverket.
3. Riktig kompetanse må finnes på riktig nivå

Fylkesmannen gir sin tilslutning til utvalgets vurderinger i at disse 3 hovedproblemstillingene er sentrale i arbeidet for å sikre likeverdige tilbud i alle i skoler og barnehager.

Vi mener at alle 3 hovedpoeng gjelder for de som har moderate behov for bistand og hjelpetiltak i kortere og/eller lengre tid, men vil understreke at for barn, unge og voksne med store behov for tiltak og hjelp er det særlig viktig å sikre nødvendig kompetanse (hovedpoeng 3).

6 strategier (s 153)

Med bakgrunn i hovedkonklusjon, hovedutfordringer og hovedpoeng beskrives 6 strategier og over 60 forslag i kapitlene 13 til 18. Vi mener det er svært mange gode forslag.

Fylkesmannen i Aust-Agder har, som nevnt i innledningen, valgt å gi sin uttalelse i forhold til noen av disse forslagene. Vår utvelgelse er gjort med bakgrunn i en vurdering av hva som er mest relevant for oss å si noe om ut fra våre oppgaver og vår erfaringsbakgrunn. Utvelgelsen av forslag som vi uttaler oss om, er derfor ikke begrunnet ut fra vurderinger om det er gode eller dårlige forslag eller om vi er enige eller uenige i forslagene.

KAPITTEL 13 – TIDLIG INNSATS OG FOREBYGGING

Generelt

Fylkesmannen støtter strategien om at det er viktig for alle barn og unge med tidlig innsats og forebygging i skoler og barnehager. Utvalgets forslag bygger her opp om allerede iverksatte tiltak. Dette mener vi nå også er generelt godt ivare tatt gjennom lovendringer (i bl.a. barnehagelov og opplæringslov) og ulike satsingsområder.

Strekpunkt 1

Fylkesmannen er enig i at det er viktig å ansvarliggjøre barnehage- og skoleeiere til kontinuerlig å følge opp barn og elevers utvikling, læring og læringsmiljø. Vi vil peke på at dette nå rettslig er ivare tatt for grunnopplæringen i oppl § 13-10 andre ledd (særlig nytt punkt som gjelder fra 01.08.09). Også andre deler av opplæringsloven ivaretar dette - som for eksempel Kap 9a, ny vurderingsforskrift Kap 3, forskrift om skolebasert vurdering § 2-1 m.v.

For barnehageområdet må krav om intern-kontroll sikres.

Strekpunkt 4

Fylkesmannen støtter utvalget i at det er viktig å kunne dokumentere barn og elevers utvikling og sikre at nødvendig informasjon kan overføres mellom nivåene, slik at det blir mulig å forberede og gjennomføre gode læringstiltak til beste for barn og unge i barnehager og skoler. Dette praktiseres også i dag ved å innhente samtykke ved overføring av informasjon mellom nivåene. Fylkesmannen ser likevel at det kan være nødvendig å systematisere dette arbeidet på en bedre måte. Vi er imidlertid usikre på om innføring av læringsbok er tilstrekkelig utredet i forhold til omfanget av og innholdet i en slik bok og i forhold til sikringen av personvernet.

KAPITTEL 14 – RETT TIL EKSTRA TILRETTELEGGING I OPPLÆRINGEN

Generelt

Slik fylkesmannen leser utredningen er forslagene i dette kapitlet særlig begrunnet med utvalgets definering av hovedutfordring nr 3 "ulik oppfatning av regelverket" og hovedpoeng nr 2 "Regelverkets intensjoner må i større grad etterleves". Samtidig sier utvalget at det ikke er grunnlag for å si at det er utformingen av lovverket som er årsaken til mangel på etterlevelse og feiltolkninger.

Utvalget har også generelt gitt uttrykk for behov for noe sterkere styring av sektoren. Det er videre uttrykt en bekymring for de elever som i dag ikke får spesialundervisning og som i perioder kan ha behov for ekstra tilrettelegging. Det er antydning at dette kan gjelde inntil 25 % av elevene.

Fylkesmannen deler utvalgets bekymring for at ulik praktisering og forståelse av lovverket kan føre til at barn og elevers rettigheter ikke blir ivare tatt. Dette erfarer vi gjennom klagesaksbehandlingen, tilsynene og henvendelser fra elever og foresatte. Vi er imidlertid ikke sikre på om forslagene i tilstrekkelig grad bidrar til klarhet i forhold til rettigheter for barn og unge som har behov for spesialundervisning. Fylkesmannen vurderer at det er en fare for at enkelte av forslagene i dette kapitlet utilsiktet kan komme til å svekke rettighetene for barn og unge med store og spesifikke behov for bistand og hjelp i barnehage og skole. Fylkesmannen vil derfor anmode om at endringer i lovverket vurderes nøye også særlig i forhold til denne gruppen.

Det er videre noe uklart for oss om utvalget mener å utvide den individuelle retten til å gjelde en større gruppe elever enn de som får spesialundervisning i dag (inntil 25 % av elevene) gjennom å endre navnet til rett til ekstra tilrettelegging.

Strekpunkt 1

Fylkesmannen støtter utvalgets forslag om at det utløses en rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen når eleven ikke har et tilfredsstillende læringsutbytte. Utvalget anslår at inntil 25% av elevene kan ha behov for ekstra tilrettelegging. Fylkesmannen er imidlertid usikker på om denne retten på tilstrekkelig måte vil sikre rettighetene til barn og unge som har behov for avvik fra læreplanene og/eller har spesifikke vansker samt i de tilfeller der det er behov for svært spesialisert kompetanse og særlig tilrettelegging. Fylkesmannen fremmer på den bakgrunn forslag om en deling av rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen i to ulike rettigheter.

Alternativt forslag – som kan utredes:

1. Det opprettes et nytt kapittel "Rett til ekstra tilrettelegging". Denne retten utløses når barn og unge vil kunne følge ordinære læreplaner og få et tilfredsstillende utbytte dersom læringsmiljøet – fysisk, psykososialt og innholdsmessig - tilrettelegges ekstra rundt eleven. Det bør vurderes om andre ledd i oppl § 1-3 skal flyttes hit. Krav om sakkyndig vurdering for denne gruppen bør vurderes tatt bort. Ideelt sett burde det ikke være behov for å sikre denne rettigheten med enkeltvedtak, men utvalget har i sin utredning pekt på at det kan finnes opptil 25 % av barn og unge som nå ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen i kortere og lengre perioder. Det bør imidlertid aktivt arbeides for at dette behovet i fremtiden kan ivaretas innenfor den ordinære tilpassede opplæringen og uten enkeltvedtak.
2. Retten til spesialundervisning videreføres i hovedsak i sin nåværende form, men avgrenses til barn og unge som må ha avvik fra læreplanene og/eller har store spesifikke vansker - og der det er behov for svært spesialisert kompetanse og særlig tilrettelegging. Krav til saksbehandling, IOP og halvårsrapport videreføres.

Strekpunkt 2

Fylkesmannen støtter utvalget i at det er viktig med samarbeid mellom barnehage/skole og PP-tjeneste når tiltak for å bedre læringsutbytte ikke har hatt ønsket effekt. Fylkesmannen vil peke på at ansvaret for systemer for kvalitet og rettssikkerhet i dag ligger hos kommunene og fylkeskommunen, jfr. oppl §§ 13-1 og 13-10.

Strekpunkt 3

Fylkesmannen gir sin tilslutning til dette forslaget. Vi vil understreke at det er svært viktig at det finnes relevant kompetanse i skoler og barnehager. Det vil være behov for både allmennpedagogisk kompetanse og spesialpedagogisk kompetanse. Å sikre nødvendig kompetanse er også i dag et kommunalt og fylkeskommunalt ansvar. De sakkyndige tilråningene skal anbefale nødvendig kompetanse i saker der dette er avgjørende for læringsutbytte, og dette skal stadfestes i enkeltvedtaket.

Strekpunkt 4

Fylkesmannen viser til sin uttalelse til kap 13 strekpunkt 4, der vi påpeker at forslaget om læringsbok bør utredes nærmere. Fylkesmannen kan derfor ikke ta stilling til dette forslaget på nåværende tidspunkt.

Strekpunkt 5

Fylkesmannen viser til sin uttalelse til strekpunkt 1.

Fylkesmannen støtter forslaget for den gruppen som ikke har avvik fra læreplanene og/eller har spesifikke vansker.

Fylkesmannen vil imidlertid peke på at de sakkyndige vurderingene er viktige i klageprosessen. Fylkesmannen har behov for en faglig vurdering foretatt av en instans uavhengig av skolen for å kunne sikre elevenes rettigheter i klageprosessen. Fylkesmannen vil derfor foreslå at det vurderes å lovfeste at det ved klage på enkeltvedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen utarbeides en sakkyndig vurdering.

Strekpunkt 6.

Fylkesmannen støtter forslaget om at det skal utarbeides sakkyndig vurdering der det er sannsynlig at det må gjøres avvik fra læreplanene. Dette er i samsvar med fylkesmannens alternative forslag som er beskrevet i strekpunkt 1.

Fylkesmannen ser at det er viktig med en sakkyndig vurdering der skolen mangler den nødvendige kompetanse, men vil peke på at det kan medføre problemer i gjennomføringen

Fylkesmannen støtter også forslaget om at foreldre/foresatte eller barnehage/skole skal kunne kreve en sakkyndig uttalelse.

Strekpunkt 7

Et forslag om å hjemle rett til spesialpedagogisk hjelp i barnehageloven støttes, men må utredes videre. Barn som ikke er i barnehage, må sikres samme rettighet.

Strekpunkt 8

Fylkesmannen støtter utvalget i at behovet for en lovfestet rett til ekstra tilrettelegging i videregående opplæring som er organisert særskilt for voksne, utredes.

KAPITTEL 15 – TILPASSEDE OG FLEKSIBLE OPPLÆRINGSLØP

Generelt

Fylkesmannen i Aust-Agder vurderer at utvalget har satt søkelyset på viktige problemstillinger og kommet med gode forslag for å gjøre grunnopplæringen mer tilpassningsdyktig og fleksibel. Utvalget gjennomgår mye relevant forskning som grunnlag for sine anbefalinger.

Fylkesmannen vil peke på at det er behov for en nærmere vurdering av tilbud i videregående opplæring der det er behov for svært stor grad av tilrettelegging.

Strekpunkt 1

Utvalget dokumenterer behovet for og foreslår en gjennomgang av Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Fylkesmannen støtter dette forslaget og vil i likhet med utvalget peke på behovet for et helhetlig og konsistent styringsdokument.

Strekpunkt 2

Utvalget peker på de særlige utfordringene som gjelder opplæringen i og yrkesrettingen av fellesfagene i yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Utvalget foreslår at det utvikles differensierte læreplaner for studieforberevende og yrkesforberedende utdanningsprogrammer. Fylkesmannen støtter utvalget i dette og vil fremholde at dette tiltaket samtidig som det er positivt for å øke elevenes motivasjon for fagene, samtidig kan danne et bedre grunnlag for yrkesutdanningen.

Strekpunkt 3

Utvalget peker på behovet for å forsterke rutineene for overgang mellom de ulike utdanningsnivåene. Fylkesmannens erfaringer støtter opp om dette. Fylkesmannen vil understreke at det er viktig med god informasjonsflyt mellom utdanningsnivåene og registrerer at utvalget ser innføringen av læringsboken som et viktig virkemiddel i dette. Fylkesmannen er enig i målet, men er usikker på om bruken av læringsbok er tilstrekkelig utredet, blant annet i forhold til personvern. Fylkesmannen vil derfor anbefale at dette utredes nærmere.

Strekpunkt 4

Utvalget understreker at problemet med manglende gjennomføring i videregående opplæring er et komplekst felt, og at det er mange forhold som spiller inn på om elever gjennomfører. Fylkesmannen er enig med utvalget i at frafall må bekjempes gjennom et bredt spekter av tiltak og at det ikke finnes noen vidunderkurer. Fylkesmannen er videre enig med utvalget i at det ligger et uutnyttet potensial for dette gjennom lærekandidatordningen. Fylkesmannen vil peke på at det er viktig at også de svakeste elevene tildeles kompetansebevis.

Fylkesmannen gir sin tilslutning til utvalgets anbefaling om at fylkeskommunen videreutvikler og tilgjengeliggjør konkrete tilbud for elever som ikke har forutsetninger for studie eller yrkeskompetanse ved overgangen til videregående opplæring. Fylkesmannen vil imidlertid også peke på at denne muligheten ikke må frata elevene muligheten til å fullføre videregående opplæring dersom forutsetningene senere endrer seg. Dette er i tråd med utvalgets tilrådning. Fylkesmannen støtter også forslaget om at det prøves ut ulike ordninger med kompetanse på lavere nivå. Fylkesmannen mener at dette kompetansenivået nå være veldefinert for å gjøre denne kompetansen omsettelig i arbeidslivet.

Strekpunkt 6

Fylkesmannen ser det som svært viktig at det legges tilrette for at elever med svake forutsetninger som lærlinger, skaffes lærlingplass. Fylkesmannen støtter derfor en oppfordring til fylkeskommunen om å bruke insentivordninger for å legge tilrette for at lærebedrifter kan ta imot lærlinger med behov for særskilt oppfølging. Utvalget omtaler ungdom med behov for varig tilrettelagt arbeid og peker på behovet for tverrfaglig og tverretattlig forpliktende samarbeid om denne gruppen. Fylkesmannen vil understreke det behov denne gruppen har og peke på behovet for

å vurdere om de nåværende rettigheter og finansieringsordninger i tilstrekkelig grad motiverer for den opplæring som på sikt vil gi det enkelte individ best mulig arbeid og livssituasjon. Fylkesmannen støtter utvalgets vurderinger.

KAPITTEL 16 – PP-TJENESTEN OG STATPED TETTERE PÅ

Generelt

Fylkesmannen vurderer at det er en sterk sammenheng mellom kapitlene 16, 17 og 18, og samtidig har alle disse kapitlene en tilknytning til hovedpoeng nr 3: "Riktig kompetanse må finnes på rett sted". Det er behov for en særlig og i noen grad ulik kompetanse i forhold til graden og omfanget av de opplæringsbehov barn, unge og voksne har.

Fylkesmannen støtter utvalget i at det viktigste er den kompetansen og de ressursene som finnes der barn, unge og voksne befinner seg daglig – nemlig i skoler og barnehager.

- For gruppen med moderate og temporære behov vil god kompetanse hos lærere og førskolelærere og tilstrekkelige ressurser i den ordinære opplæringen burde være tilstrekkelig for å kunne ivareta deres behov innenfor ordinær tilpasset opplæring. Her vil for eksempel en pedagogisk veiledningstjeneste/veilederkorps kunne bidra til å sikre utvikling av kompetanse.
- Omfanget av barn/elever som i dag får vedtak om spesialundervisning vil kunne reduseres betydelig dersom forholdene under strekpunktet over blir godt ivaretatt. I noen tilfeller vil det være behov for særlig kompetanse, utstyr, organisering, voksentetthet, fysisk tilrettelegging m.v. Her er det også viktig at pedagogisk veiledningstjeneste/veilederkorps og PPT kan være støttetjenester. Disse oppgavene bør ikke overlates til PPT alene.
- For barn, unge og voksne med store og sammensatte hjelpebehov vil det være helt nødvendig at lærere og førskolelærere (eller andre fagpersoner) har spesialpedagogisk kompetanse (eller annen kompetanse tilsvarende behovet til barnet/eleven). I tillegg vil det være helt nødvendig at PPT veileder og støtter. Det er også i forhold til denne gruppen det er behov for å sikre kompetanse fra statlige systemer – så nær bruker som mulig.

I vårt land er de fleste kommunene små, og det er også små PP-tjenester – ofte med kun 1-2 ansatte. Dette må det tas hensyn til ved vurdering av hvilke oppgaver som bør legges til denne tjenesten innen nåværende rammer.

Hvordan det statlige støttesystemet er organisert og dimensjonert vil være helt avgjørende for utdanningstilbudet til de som har store, spesielle og sammensatte behov for hjelpetiltak. I tillegg vil mange ha behov for bistand fra statlige helsetjenester – som Habiliteringstjenesten (HABU), Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) og Autismenettverket.

Det er en sterk sammenheng i hele kompetanserekken – fra spesialpedagogene i skoler og barnehager til PPT og videre til Statped – og derfor nødvendig å ha kunnskap om kapasitet og kompetansenivå i hele rekken – ikke bare i PPT og Statped. Dette bør utredes nærmere.

Strekpunkt 1

Fylkesmannen er enig i at det er behov for mer kompetanse i skoler og barnehager på områdene læringsmiljø og problematferd. Vi er også enig i at det bør være et tett samarbeid mellom skoler, barnehager og PPT. I vårt fylke har vi tilbakemeldinger fra flere kommuner på at dette samarbeidet ble bedret etter SAMTAK. Vi er imidlertid ikke sikker på om PPT er best egnet til å være støtte- og veiledningstjeneste på områdene skolemiljø og problematferd. Det bør vurderes om særlige veilederkorps kan bistå skoler og barnehager på disse områdene. Hovedmålet må være å styrke kompetansen til lærere og førskolelærer som er i daglig kontakt med barn og unge. Vi er tvilende til om det er hensiktsmessig at PP-tjenestens oppgaver utvides nå. Det er ikke kapasitet og kompetanse til dette i tjenesten. Dersom dette er ønskelig må det vurderes å lovfeste en bemanningsnorm og det bør vurderes å stille kompetansekrav først. Oppgaver i PPT bør også vurderes klargjort i lovverket.

Strekpunkt 2

Vi støtter utvalgets forslag om å ta inn en bestemmelse om PP-tjenesten i barnehageloven. Det følger av forslaget i kap. 14, strekpunkt 7.

Strekpunkt 3

Fylkesmannen er enig i at det bør finnes fagmiljøer som kan ivareta de behov kommunene og fylkeskommunen har for å sikre god kompetanse hos ansatte i PP-tjenesten (og andre hjelpetjenester.) Vi er i utgangspunktet skeptiske til at dette skal legges til et nasjonalt senter under Utdanningsdirektoratet. Dette bør utredes nærmere og sees i sammenheng med ev. nye kompetansekrav og bemanningsnormer i PP-tjenesten. Det bør også vurderes om det er hensiktsmessig å legge et slikt senter under Utdanningsdirektoratet.

Strekpunkt 4

Fylkesmannen støtter utvalget i at det er behov for en kompetanseheving i PP-tjenesten og hos deres samarbeidspartnere i skoler og barnehager (og ev. andre samarbeidspartnere). Vi er imidlertid skeptiske til om forslaget om et femårig kompetanseutviklingsprogram vil være tilstrekkelig for å dekke det behovet utvalget peker på. Det vil, etter fylkesmannens vurdering, være et kontinuerlig behov for å sikre kompetansen i PPT. Planer og tiltak for kompetanseutvikling bør ikke være tidsavgrensede "programmer", men permanente tiltak. Kompetansetiltakene må tilpasses behovene i den enkelte kommune og fylkeskommune. Det bør vurderes om krav til kompetanse i PPT bør lovfestes.

Strekpunkt 5

Fylkesmannen ser behov for å endre strukturen i det statlige støttesystemet. Fylkesmannen vil imidlertid påpeke at disse endringene må sikre ansatte i kommuner og fylkeskommuner den støtte og kompetanse som er nødvendig for å gi barn og unge med store, spesifikke og sammensatte behov det de trenger for å kunne utvikle seg og lære.. Under punkt 16.1 er det listet opp 4 kriterier for oppgavefordeling i kompetansesystemet. Fylkesmannen vurderer at kriteriene *tilgjengelighet* og *nærhet* ikke blir tilstrekkelig ivaretatt i dette forslaget. Tjenester vil ikke være like tilgjengelige for hele landet med 4 regioner. Sørøst- regionen blir etter vår vurdering for stor til å oppfylle de kriterier utvalget har satt opp. Sørøst- regionen bør etter vår vurdering

deles opp i 2: Sør (for eksempel Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder – kanskje også Buskerud) og Øst (resten av fylkene på Østlandet).

Fylkesmannen vil imidlertid også fremme forslag om at det utredes et alternativt forslag til organisering:

Det utredes en mulighet for å samordne Statped-tjenester og helsetjenester (som HABU og ev. BUP) i hvert fylke. (Liknende forslag er skissert i vedlegg til utredningen.)

De 4 kriteriene som er nevnt under punkt 16.1 i utredningen – *tilgjengelighet, nærhet, effektivitet* og *sikring av spisskompetanse* - ville da være ivaretatt i forhold til barn, unge og voksne med svært store, sammensatte og sjeldne behov. Dette vil etter fylkesmannens oppfatning kunne bistå til å hjelpe denne gruppen barn, unge og voksne og deres familier – og kommuner og fylkeskommuner. Ved en slik organisering blir det viktig at ikke alle barn og unge gjøres til pasienter med diagnoser. Det er funksjonsnivået som er vesentlig i utdanningssammenheng.

Strekpunkt 7

Fylkesmannen støtter at regionsentrenes oppgaveportefølje skal inneholde spisskompetanse på fagområdene syn, hørsel, språk/tale/kommunikasjon, erhvervet hjerneskade og omfattende og sammensatte læreversker. Fylkesmannen vil peke på at det ved en regionalisering må sikres veiledningskorps som kan være "tett på" skoler og barnehager og PPT, slik for eksempel fylkesaudiopedagoger og fylkessynspedagoger fungerer i dag. I Aust-Agder har vi også gode erfaringer med et samarbeid mellom PPT og Bredtvet kompetansesenter, der senteret veileder PPT via konkrete saker i vårt fylke.

Fylkesmannen har merket seg at området alvorlige adferds og samhandlingsvansker ikke er nevnt i oppgaveporteføljen. Fylkesmannen mener det er viktig at denne kompetansen sikres.

Strekpunkt 8

Fylkesmannen i Aust-Agder mener det er svært viktig at tilgang på kompetanse i regionen ikke reduseres uten at det sikres at dette kan ivaretas på andre måter. Vi viser til de vurderinger som er foretatt av Sørøst- regionen i punkt 5.

I Aust-Agder har vi med stor bekymring fulgt de ulike omstillingsprosessene i Statped de senere årene (fra 70-tallet og frem til i dag) p.g.a. de følgene dette har fått for brukere i vårt fylke og i vår region. Ved hver omstilling har vårt fylke og vår del av landet mistet gode og nødvendige tilbud og kompetanse. Ved omstillingen i 1999 der midler fra stillinger i Statped ble overført til nye stillinger i PPT, mistet regionen over 30 stillinger. Bakgrunnen for dette var at antall stillinger ble fordelt på bakgrunn av befolkningsgrunnlag. PPT i Aust-Agder fikk ved omstillingen i 1999 tildelt 9 stillinger.

Strekpunkt 12

Fylkesmannen mener kompetanse om læringsmiljø og moderate atferdsvansker, som mange skoler i dag opplever som vanlige vansker, bør bygges opp ved høyskoler og universitet for å kunne hjelpe skoleeiere med kompetanseutvikling i skolene.

KAPITTEL 17 – HELHET KREVER TVERRFAGLIG OG TVERRETATLIG SAMARBEID

Fylkesmannen viser til våre generelle kommentarer til kapittel 16.

Strekpunkt 1, 2 og 3

Fylkesmannen støtter utvalgets forslag som skal medvirke til at Individuell plan (IP) blir tatt i bruk og videreutviklet til det redskap det opprinnelig var tenkt å være. – Etter vår vurdering bør en i tillegg etterspørre/forske mer på hva som skal til av tiltak og ”påtrykk” for at slike planer skal bli brukt og utviklet til nytte for den enkelte bruker.

Strekpunkt 4

Fylkesmannen støtter at det oppfordres til mer aktiv bruk av informert samtykke..

Strekpunkt 5

Fylkesmannen støtter forslaget om rett til en tjenesteyter og anser det som viktig, særlig ut fra perspektivet om at ”foreldre først og fremst skal få lov til å være foreldre.” Disse oppgavene kan til tider være svært ressurskrevende, både ved etablering av en nødvendig ”koordinerende” kompetanse og tid nok til oppgavene. Det er derfor viktig å sikre nødvendige rammebetingelser, både faglig og økonomisk.

Strekpunkt 6 og 7

Fylkesmannen støtter forslagene og ser det som viktig og nødvendig med en tydelig grenseoppgang av ansvar.

KAPITTEL 18 – KOMPETANSE PÅ ALLE NIVÅER

Generelt

Fylkesmannen støtter i hovedsak samtlige av utvalgets forslag for å oppnå økt kompetanse på alle nivå. Fylkesmannen vil særlig kommentere et par av punktene.

Strekpunkt 10

Utvalget foreslår at det etablerer et 5-årig kompetanseutviklingsprogram for barnehager og skoler som skal bidra til utviklingsarbeid, veiledning og kompetanseutvikling knyttet til vanlige lærevansker hos barn og unge. Fylkesmannen ser behovet for en slik kompetanseutvikling, men er spørrende til om et 5-årig program er tilstrekkelig for å dekke kompetansebehovet. Kompetanseutvikling også innen dette området bør etter vår vurdering, inkluderes i permanente etter- og videreutdanningstilbud.

Strekpunkt 13

Fylkesmannen støtter utvalget i at det er behov for en styrking av forskning knyttet til barn, unge og voksne med behov for ekstra tilrettelegging i opplæringen. Fylkesmannen støtter også utvalget i at denne styrkingen bør skje innen ”Utdanning 2020”.